

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljan-
jem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 30 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Poslanec g. Herman, branitelj pravic štajerske dežele.

II.

Slovenci smo pri poslednjih volitvah več po-
slancev poslali na Dunaj, ki pa niso vsi čisti
federalisti. Nekateri zagovarjajo samo pravice
slovenskega naroda; ti so $\frac{1}{3}$ federalisti. Drugi
se potegujejo, vsaj v včasih, zraven narodnih
pravic tudi za pravice Cerkve in ti so $\frac{1}{2}$ federali-
sti. Tretji pak branijo pravice naroda, Cerkve
in pa posameznih dežel. Med te spada g. Her-
man. Ta je popoln federalist, kar je zopet
sijajno pokazal, ko je v državnem zboru našej
štajerske deželi zagovarjal pravico, prvo besedo
spregovoriti o tem, kako bi se naj uredile in plače-
vale osebe, ki imajo pomagati javni red in mir
ohranjevati, namreč žandarji.

Slavni poslanec je prilično sledeče govoril:
štajerska srenjska postava nalaga skrb za javno
varnost srenjam. Izdelal je postavbo štajerski de-
želni zbor. Zato bi tudi štajerski deželni zbor, a
ne Dunajski državni zbor imel prvo besedo spre-
govoriti, kako se imajo žandarji, t. j. osebe, ki
imajo pomagati javno varnost vzdrževati, urediti
in plačevati.

Nova žandarmerijska postava je tako osnovana,
da bodo žandarji zopet c. kr. okrajnim glavarjem
podstavljeni. Tedaj bodo zopet srenje, katerim je
skrb za javni mir in red naložena, morale hoditi
okrajnih glavarjev ponižno prositi, da jim bodo
kakega žandarja posodili. Bodemo tedaj zopet
imeli tisti narobe — svet, kateri nas je nadlego-
val in največ zakrivil, da varnost življenja in
premoženja tako pogosto pogrešamo.

Štajerska dežela plačuje za ukvartiranje žan-
darjev po 30.000 fl. na leto. Spodobilo bi se
tedaj, da bi se pri snovanju nove žandarmerijske
postave vsaj poprašala tudi štajerska dežela. Ne
državni zbor, ne njegovi ministri, ampak deželni
zbor in svetli cesar kot štajerski vojvod, ta sta
prava gospodarja štajerske dežele. Če se pa brez
vedenja deželnega zbora, za hrbotom njegovega od-

bora, za deželo in še na njene velike stroške de-
loma od tujcev na Dunaju delajo postave, potem
se to reče toliko, kakor pravega posestnika izpod-
rivati in zatirovati.

Sicer tudi jaz mislim, da se žandarmerija,
kakoršna je sedaj, ne da postaviti pod srenjsko
oblast. Toda vem za drug pripomoček. Skrb za
javno varnost se naj odvzame srenjam in naloži
političnim gospodskam, za katere se naj napravijo
manjši okrogi. Prevelika in draga okrajna glavár-
stva pa se naj odpravijo. Politične gospodske naj bo-
do deželni podvržene. Svetli cesar naj odpravi
c. kr. namestnije in nastavi deželno štajer-
sko vlado v Gradcu, ki bo deželnemu zboru
odgovorna. Tako se bode ustreglo starodavnim
pravicam štajerske dežele, domači a ne tujei na
Dunaju bodo nam postave nasvetovali in zaključ-
vali, polovica sedanjih gosposk bo odpadla in
stroški znatno znižali. Na mesto dragih dvojnih
vlad, cesarske in deželne, bode prišla enotna trdna
deželna vlada; cesarju ne bode treba imeti ministra
notranjih zadev, nam pa ne boditi iz dežele in
pripuščati, da o naših domačih zadevah in potrebah
razsoja tuja skupščina, t. j. državni zbor, ki na-
ših razmer ne pozna. Cesar naš ne bodo ničesar
zgubili, ampak kot štajerski vojvod pridobili in se
kot deželni vladar deželi in ljudstvu kazali bolj
milostljivi, kakor se sedaj kot cesar kazati zamo-
rejo.

Tako je zagovarjal g. Herman pravice štajer-
ske dežele. Liberalni nemški ustavaki so sicer
za njegove besede bili še gluhi, ali to nič ne dé.
Konec sedanje liberalne, ustavaške, nemške, dobe
se že približuje. Slabo gospodarenje bo ustavake
samo pokopalo.

Cerkvene zadeve.

Spovednik mučenec.

V ruski pokrajini Podoljski je fara, ki je
čez 15 let zopet dobila svojega poprejšnjega faj-
moštra. Ta je namreč pred 15 leti v farni cer-
kvi spovedaval. Nek spovedenec je v zakristiji

pustil, (nalašč ali ne, to ni znano) nek svoj obleč. Vendar ta obleč je bil krvav in kedaj last človeka, kateri je bil umorjen. Ker so obleko našli v zakristiji, bilo je zadosti, da je ruska gospod-ska nedolžnega župnika prejela in ga kot morivca obsodila v pregnanstvo v Sibirijo. Edino ime spovedanca bi imel spregovoriti in bil bi strašne kazni prost. Toda častiti dušni pastir je molčal in se dal voljno zavleči v Sibirijo, kder je 15 let v rudah svinec kopati moral. Toda ljubi Bog ne pozabi zvestega službenika. Morivec je na smrt zbolel in se spomnil ubogega fajmoštra v Sibiriji. Dal je gospodsko poklicati in se jej sam uvalil. Nedolžni župnik je bil sedaj izpuščen in od kneza Korzakov-a slovesno na poprejšno župnijo spremljan. —

Saleburškemu nadškofu, kardinalu Tarnocziju je nekoliko odleglo. Nadjati se je, da zopet ozdravijo.

Svitli cesar so Dridskim franciškonom darovali 300 fl. in Trogirskim dominikanom v Dalmaciji 200 fl., da si popravijo svoje podrte samostane.

Laški frajmavrerji so v Rimu zatrli 120 samostanov, kder se je Bog častil in so napravili 142 nesramnih biš, kder se Bog žali. Danica.

Notarji v Bieres-u na Francoskem so sklenili, da bodo ob nedeljah in praznikih svoje pisarne zapirali. Jihov izgled je posnemalo veliko tržcev. Danica.

Sredi luteranov v Jütlandu na Danskem se širi zopet sv. katoliška vera, katero so ondi pred 300 leti po sili zatrli. V mestu Aarhus-u so te dni dozidali krasno katoliško cerkvo s šolo vred.

Gospodarske stvari.

Pripravljam si pomešanice ali komposta?

Nek cesar je prašal svojega generala, česar da je treba k srečnemu vojskovanju. General mu odgovori 1. denarjev, 2. denarjev in 3. zopet denarjev. Pri gospodarstvu pa, ako hočemo, da veselo in srečno napreduje, je treba 1. gnoja, 2. gnoja in 3. zopet gnoja. Zlasti potrebno je, da gospodarji pri nas začnejo več in bolj skrbeti za mešan gnoj ali kompost. V poduk in spodbujo podamo tukaj svojim bralcem lep sestavek o kompostu iz Gospodarskega Lista v Gorici.

Pomešane različne gnojilne tvarine imenujemo kompost. V vsakteri kmetiji se nahaja dovolj za pomešano sposobnih tvarin in z umno porabo takih snovi in odpadkov zamoremo pomnožiti gnojni kup in zboljševati našo zemljo. Za pomešano rabijo se sledeče tvarine: Zeleni plevel, odpadki slame in klasje na podu, smeti, pomije, pepel, pepelika, lug, cestno blato, šotnata zemlja, lapor, živalska telesa, dlaka, rogovje, scavnica, sekretnica, kebri, itd. itd.

Za napravo pomešanice so toraj porabljuje

raznovrstne tvarine, ktere se navadno pogubé; če jih pa spravimo na kompostni kup, postanejo koristne in s tem tudi red na dvorišču i. t. d. Ker pridejo na kompostni kup najrazličnije tvarine, ki se različno razkroje, ena hitrejša od druge, tako se s tem veliko dobrega doseže. Močnejši snovi podpirajo razkrojenje drugih težko razpadljivih tvarin. Tako postane zmes, v kateri se dobro pomešajo slabe in popravijo slabe lastnosti nekterih tvarin z dobrimi snovmi tako, da dobimo gnojilno tvarino, ki je sposobna za vsako zemljo in za vsaktere rastline.

Za napravo komposta zbere se neprodirna zemlja, tedaj kak štirivoglat prostor, na katerem se nakupčujejo razne tvarine, ali vendar ne više od štirih čevljev. Treba je plastato nakupičiti posamezne tvarini tako, da so dobro pomešane težko razpadljive tvarine z onimi, ki se hitro razkroje. Če imamo le malo živalskih in rastlinskih snovi, mnogo pozemeljskih tvarin, n. pr. dokaj cestnega blata, ruševja, nanesnina iz bajerjev itd., moramo takim tvarinam primešati vsaj nekoliko hlevskega gnoja, ali, kar je še boljše, sekretnega blata. Spodej kot podlaga se nameče nekoliko vejevja, na to pride plast ruševja, na to zopet hlevski gnoj ali sekretnica, potem plast zemlje, zmletih kosti, apna itd. Ko je kup blizu do 4' visok, pokrije se z zemljo nekoliko palcev na debelo. Polivanje komposta z gnojnico pospešuje razkrojenje nakupičenih tvarin. Kolikor bolj so razkrojene tvarine v kompostu, toliko večje gnojilne vrednosti bo pomešanica. Tako polivanje mora se ponavljati večkrat, kolikor bolj suhe in težko razpadljive tvarine so na kupu. Krog kupa vreže se plitev jarek, ki mora biti neprodiren, da so v njega stekati morejo tekoči deli kompostnega kupa; kajti ni dobro, da bi spodnje plasti ležale v preobilni mokroti. Tudi moramo skrbeti, posebno ko je vrenje že nekoliko večje, da se ne pogubé ali izpuhté iz kupa ubežljivi redilni drobci (plini, gazi) kakor amonijak in drugi. Če so pa v pomešanici lahko razpadljive tvarine, sprstene in zgnoje se že v treh mesecih. Če so pa v kupu pomešane raznovrstne tvarine, in med temi take, ki se zelo težko razkroje, je tak kompost še le goden v enem letu; ta se mora večkrat polivati z gnojnico, in premetati vsaj vsako četrto leto enkrat, da se vse bolj zmeša in ložej razkroji.

Kompost je izvrsten gnoj za travnike, deteljo, krompir, za vinograde in sadno drevje. Rastrosi se ta gnoj pred zimo, če ni popolnoma razkrojen. Sicer se zamore nametavati tudi krompirju in zeljnatim rastlinam. Pri tej priliki moramo omeniti napravo posebnega komposta za vinograde, za ktere noben gnoj bolj sposoben ni, kakor ravno kompost. Tukaj mora veljati star pregovor, daj cesarju, kar je cesarjevega, tedaj vinogradu, kar je vinogradovega. Vse, kar vzamemo iz vinograda pri obrezovanju trte, itd., vse to moramo spraviti na kompostni kup, da se tako tvarina razkroji in